

97/37

Kontrolní závěr z kontroly „Státní finanční prostředky určené v roce 1997 na odstranění následků povodňové katastrofy“

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1997 pod číslem 97/37. Kontrolní akci řídila a kontrolní závěr vypracovala členka NKÚ Mgr. Marie Hošková.

Cílem kontroly bylo v souvislosti s odstraňováním následků povodňové katastrofy a sesuvů půdy prověřit stanovení potřeb postižených oblastí a jejich následné finanční zabezpečení, účelnost a hospodárnost při poskytování a čerpání finančních prostředků.

Kontrolu provedly v období od ledna do března 1998 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru hospodářské politiky a zahraničních věcí, z odboru státních příjmů, z odboru státního rozpočtu a závěrečného účtu, z odboru zemědělství, lesního a vodního hospodářství, z odboru obrany, bezpečnosti a veřejné správy a z oblastních odborů v Pardubicích, Hradci Králové, Brně, Zlíně, Ostravě, Šumperku a Olomouci.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo financí (dále jen „MF“), Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“), Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“), Ministerstvo životního prostředí (dále jen „MŽP“), Státní fond životního prostředí ČR (dále jen „SFŽP ČR“);

Okresní úřad Ústí nad Orlicí (dále jen „OkÚ Ústí n. Orlicí“), Okresní úřad Náchod (dále jen „OkÚ Náchod“), Okresní úřad Hodonín (dále jen „OkÚ Hodonín“), Okresní úřad Uherské Hradiště (dále jen „OkÚ Uherské Hradiště“), Okresní úřad Šumperk (dále jen „OkÚ Šumperk“), Okresní úřad Olomouc (dále jen „OkÚ Olomouc“); Magistrát města Ostravy, město Ostrava, město Olomouc, město Pátek, město Staré Město, obec Dlouhá Třebová, obec Moravský Písek, obec Rapotín.

Námítky proti kontrolnímu protokolu podaly MF, MMR, OkÚ Ústí n. Orlicí, OkÚ Šumperk, OkÚ Hodonín, OkÚ Olomouc a město Olomouc. Byly vypořádány rozhodnutími vedoucích skupin kontrolujících.

Odvolení proti rozhodnutím o námítkách, která podaly MF, MMR, OkÚ Ústí n. Orlicí, OkÚ Hodonín a město Olomouc, byla vypořádána usneseními Kolegia NKÚ.

K o l e g i u m N K Ú na svém XIII. zasedání dne 8. června 1998

s c h v á l i l o usnesením č. 8/XIII/98
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

Úvod

Vláda ČR se situací vzniklou v důsledku povodní v červenci 1997 bezprostředně zabývala. Poskytnutí první

finanční pomoci postiženým oblastem schválila již usnesením ze dne 10. července 1997 č. 415, k řešení situace vzniklé v důsledku povodní v červenci 1997. Neprodleně vydala nebo iniciovala vydání předpisů upravujících podmínky a postup při poskytování jednotlivých dotací.

Předmětem této kontroly byly dotace poskytnuté ze státního rozpočtu z účelově posílených rozpočtových kapitol MF, MMR, MZe a MŽP a dále z Všeobecné pokladní správy, SFŽP ČR a ze zvláštního povodňového konta do oblasti bydlení, základního školství, sociálních výpomocí, obnovy místních komunikací a inženýrských sítí v majetku obcí, oprav nemovitého majetku státu v právu hospodaření okresních úřadů, odstranění následků v důsledku sesuvů půdy, do oblasti vodního hospodářství a na úhradu nákladů a škod hasičských záchranných sborů. Tato kontrola je první ze série kontrol užití dotací poskytnutých na odstraňování následků povodní, které budou prováděny v roce 1998, a to v oblastech distribuce a výroby energie, dopravní infrastruktury a zemědělství.

Dotace byly, mimo prostředků SFŽP ČR, poskytnuty formou rozpočtových opatření jako zálohy investičních a neinvestičních dotací ze státního rozpočtu.

V zákonu č. 348/1997 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 1998, je stanoveno, že prostředky státního rozpočtu ČR na rok 1997, které byly poskytnuty kapitolám státního rozpočtu a okresním úřadům a nebyly do 31. prosince 1997 vyčerpány, mohou být použity v roce 1998 stejnými subjekty ke stejným účelům, na které byly vyčleněny v roce 1997.

Uvedené ustanovení promítlo MF do postupu při zúčtování finančních vztahů za rok 1997 a jejich finančního vypořádání tak, že nevyčerpané prostředky si mohou okresní úřady a obce ponechat na svých účtech s tím, že ústřední orgány budou tyto prostředky evidovat a budou předmětem zúčtování a vypořádání finančních vztahů se státním rozpočtem za rok 1998.

Poskytnuté finanční pomoci v oblasti bydlení (nenávratný příspěvek 150 tis. Kč, návratná půjčka na pořízení rodinného domu nebo bytu až do výše 850 tis. Kč, úhrada nákladů na odstranění stavby) byly upraveny obecně závazným předpisem, a to nařízením vlády č. 190/1997 Sb. ze dne 23. července 1997, o poskytnutí finanční pomoci v oblasti bydlení občanům postiženým povodněmi v roce 1997, ve znění nařízení vlády č. 248/1997 Sb. ze dne 3. září 1997.

Podmínky a postup pro přiznání a poskytování dalších dotací v oblasti bydlení stanovilo MMR v příslušných programech.

Účel a podmínky pro čerpání ostatních dotací pro okresní úřady a další příjemce stanovil příslušný správce rozpočtové kapitoly vždy v rozpočtovém opatření.

Podmínky pro čerpání dotací poskytnutých ze zvláštního účtu a z prostředků SFŽP ČR byly stanoveny přímo ve smlouvách uzavřených mezi SFŽP ČR a konečnými příjemci.

Vláda ČR v letošním roce usnesením ze dne 29. dubna 1998 č. 295, o změně usnesení vlády ze 13. srpna 1997 č. 470, k dalšímu postupu odstraňování následků povodňové katastrofy v červenci 1997, změnila podmínky a termíny pro čerpání dotací v oblasti bydlení oproti podmínkám schváleným v roce 1997. Především se jednalo o souhlas s prodloužením účinnosti nařízení vlády č. 190/1997 Sb., ve znění nařízení vlády č. 248/1997 Sb., a programů podporujících odstraňování povodňových škod v oblasti bydlení o jeden rok, tj. do 31. května 1999.

Skutečnosti zjištěné při kontrole:

I. Ústřední orgány

1. Ministerstvo financí

U MF bylo prověřeno zabezpečení a splnění úkolů uložených ministru financí příslušnými usneseními vlády ČR k řešení situace vzniklé v důsledku povodní v roce 1997 v působnosti MF, MMR, MZe, MŽP a SFŽP ČR v celkovém objemu zvýšení rozpočtových kapitol o 1,3 mld. Kč a v postižených okresech v objemu cca 3 mld. Kč poskytnutých dotací. U vládou stanovených úkolů bylo prověřeno zejména dodržení finanční výše, účelovosti a včasnosti poskytnuté pomoci při současném dodržení příslušných obecně závazných právních předpisů.

Usnesením ze dne 13. srpna 1997 č. 470 v bodě C.II.3. vláda schválila zálohové posílení rozpočtové kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj o 500 000 tis. Kč pro nízkouročené půjčky poskytované fondy rozvoje bydlení v obcích, a to na opravy a sanace, jejichž potřeba vznikla v souvislosti s povodňovou katastrofou. Půjčky podle usnesení vlády mohly být poskytovány pouze na opravy a sanace, nikoliv k modernizaci bytových objektů.

MF rozpočtovým opatřením ze dne 29. srpna 1997 pod č.j. 122/67 049/1997 však povolilo MMR v rozpořadu s rozhodnutím vlády užití těchto prostředků i k modernizaci bytového fondu.

2. Ministerstvo pro místní rozvoj

Na základě příslušných usnesení vlády byla v roce 1997 posílena rozpočtová kapitola Ministerstva pro místní rozvoj celkem o 1 600 000 tis. Kč, v tom

- na dotace obcím na výstavbu nových nájemních bytů 500 000 tis. Kč,

- na dotace obcím poskytnuté do fondu rozvoje bydlení na půjčky na opravy a sanace bytového fondu 900 000 tis. Kč,
- na dotace obcím na zabezpečení dočasného ubytování 200 000 tis. Kč.

Z dotace na výstavbu nových nájemních bytů převedlo MMR do 31. 12. 1997 na účty okresních úřadů celkem 174 600 tis. Kč, a to na základě předložených žádostí z obcí a měst prostřednictvím okresních úřadů.

Dotace obcím na opravy a sanace bytového fondu převedlo do 31. 12. 1997 na účty okresních úřadů a obcí v plné výši, tj. 900 000 tis. Kč.

Z dotace na zabezpečení dočasného ubytování převedlo MMR na účty příslušných okresních úřadů do 31. 12. 1997 celkem 154 839 tis. Kč, a to na základě rozsahu škod na bytovém fondu vyčísleném jednotlivými okresními úřady.

MMR zpracovalo podmínky pro poskytnutí uvedených dotací do tří programů, vydaných v červenci a v srpnu 1997:

- Program podpory výstavby nájemních bytů pro občany postižené záplavami v roce 1997,
- Program poskytování státních půjček na opravy bytového fondu pro rok 1997 určený pro obce postižené záplavami,
- Program státní finanční pomoci záplavami postiženým obcím při zajišťování dočasného ubytování.

V Programu podpory výstavby nájemních bytů pro občany postižené záplavami v roce 1997 je jednou ze základních podmínek poskytnutí dotace předložení „*potvrzení stavebního úřadu týkající se odstraňovaného objektu, v němž měl budoucí nájemce dotovaného bytu své trvalé bydliště ke dni 4. 7. 1997*“.

MMR při vydávání rozhodnutí o přiznání dotace nerespektovalo uvedenou podmínku, např.:

Obci Střeň poskytlo dotaci ve výši 6 000 tis. Kč, městu Choceň ve výši 2 500 tis. Kč, obci Veselí n. Moravou ve výši 9 500 tis. Kč a obci Moravský Písek ve výši 8 000 tis. Kč. Ani v jednom případě nebyla žádost podložena potvrzením stavebního úřadu o tom, že objekt je určen k demolici, příp. již byl demolován.

Městu Kojetín poskytlo dotaci 6 500 tis. Kč namísto 3 500 tis. Kč požadovaných na výstavbu 7 bytových jednotek, tj. o 3 000 tis. Kč vyšší. Tato částka do 31. 12. 1997 nebyla vrácena.

V tomto programu je také podmínkou pro poskytnutí dotace „*Písemná dohoda starostů obce postižené záplavami a obce žádající o dotaci (v případě, že budovaný nájemní byt je v obci, která nebyla postižena záplavami) o ubytování občanů postižených záplavami, které navrhne postižená obec*“.

MMR nerespektovalo tuto podmínku tím, že poskytlo obci Zářiči také dotaci na výstavbu bytu pro svého občana, i když dotace již byla přidělena obci Morkovice, kde tento občan má bydlet. Tím bylo obci Zářiči přiděleno 500 tis. Kč navíc. Ze stejného důvodu MMR poskytlo dotaci ve výši 500 tis. Kč na výstavbu 1 bytové jednotky obci Zátor, přestože pro občana, který má byt užívat, byla již poskytnuta dotace městu Hluboká n. Vltavou.

MMR přiznalo městu Staré Město dotaci na výstavbu dvou bytových objektů v požadované výši 28 000 tis. Kč, přestože v žádosti města je uvedeno 11 zájemců o bydlení duplicitně.

K termínu ukončení kontroly nepředložilo MMR k uvedeným případům příslušné doklady.

3. Ministerstvo životního prostředí

a) Vláda usnesením ze dne 13. srpna 1997 č. 470 schválila posílení rozpočtové kapitoly Ministerstvo životního prostředí o 50 000 tis. Kč, v tom 30 000 tis. Kč na likvidaci nejzávažnějších ekologických škod v průmyslových podnicích a 20 000 tis. Kč na zajištění mimořádných geologických průzkumů v souvislosti se sesuvy půdy.

MŽP rozdělilo prostředky na likvidaci ekologických škod v průmyslových podnicích v plné výši. Část nevyčerpaných prostředků byla zúčtována se státním rozpočtem za rok 1997.

Z přidělených prostředků ve výši 20 000 tis. Kč na zajištění geologických průzkumů vyčerpalo MŽP k 31. 12. 1997 cca 7 000 tis. Kč s tím, že zbývajících 13 000 tis. Kč bude použito v roce 1998.

b) Vláda usnesením ze dne 13. srpna 1997 č. 470 schválila posílení rozpočtů okresních úřadů z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa o 100 000 tis. Kč podle dispozic MŽP na úhradu nákladů naléhavých opatření k zamezení dalšího pohybu zemní hmoty.

MF na základě rozhodnutí ministra životního prostředí v roce 1997 převedlo 12 okresním úřadům v oblastech postižených sesuvy půdy dotace ze státního rozpočtu v plné výši formou záloh. Výběr akcí, podmínky a rozdělení celkového objemu této dotace provedlo MŽP ve spolupráci s MF.

4. Ministerstvo zemědělství

Vláda usnesením ze dne 16. července 1997 č. 416 mj. schválila zvýšení rozpočtové kapitoly Ministerstvo zemědělství v roce 1997 o 80 000 tis. Kč ve prospěch investičních dotací okresním úřadům a obcím k řešení problematiky vodního hospodářství na obnovu vodohospodářských zařízení.

MZe přidělené prostředky k uvedenému účelu v roce 1997 rozdělilo v plné výši a do 31. 12. 1997 byly příjemci vyčerpány.

5. Státní fond životního prostředí ČR

Vláda usnesením ze dne 10. července 1997 č. 415 uložila místopředsedovi vlády a ministrovi životního prostředí ve spolupráci s ministrem financí informovat ústřední orgány, okresní úřady, obce a občany o zřízení účtu finančních prostředků pro odstranění následků přírodních katastrof u pobočky ČNB v Praze č. 1023001/0710, na který je možno poukazovat finanční dary pro postižené oblasti (dále jen „vládní povodňové konto“).

Použití prostředků vládního povodňového konta

a) Na základě usnesení vlády ze dne 13. srpna 1997 č. 470, kterým vláda odsouhlasila použití prostředků z vládního povodňového konta ve výši 150 000 tis. Kč na dotace obcím na výstavbu nových nájemních bytů, uvolnil SFŽP ČR do 31. 12. 1997 částku ve výši 105 400 tis. Kč.

SFŽP ČR poskytl na základě smluv finanční podporu 12 postiženým městům a obcím. Poskytnutá podpora má charakter zálohy investiční dotace, jejíž vyúčtování bude provedeno až po dokončení příslušné stavby a závěrečného vyhodnocení.

b) Vláda usnesením ze dne 29. října 1997 č. 685 mj. schválila použití částky 45 510 tis. Kč z vládního povodňového konta na nákup vysoušecích zařízení.

Na žádost obcí uvolnil SFŽP ČR na základě smluv 140 příjemcům do 31. 12. 1997 finanční prostředky v objemu 43 890 tis. Kč. Tyto prostředky byly poskytnuty jako zálohy dotace, jejíž konečné vyúčtování jsou příjemci povinni předložit SFŽP ČR nejpozději do 30. 6. 1998.

Použití prostředků SFŽP ČR

a) Vláda usnesením ze dne 10. července 1997 č. 415 odsouhlasila použití prostředků SFŽP ČR ve výši 150 000 tis. Kč k odstranění povodňových škod.

Na základě toho poskytl SFŽP ČR bezprostředně 24 postiženým okresům částku ve výši 6 250 tis. Kč. Podle dodatečně uzavřených smluv mezi SFŽP ČR a okresními úřady byly tyto prostředky určeny pro nejnaléhavější případy k odstraňování povodňových škod s tím, že jejich konečné vyúčtování pro zhodnocení akce předloží příjemci nejpozději do 31. 3. 1998 SFŽP ČR.

b) Ministr životního prostředí mimoto schválil rozhodnutím z 2. 10. 1997 poskytnutí výjimečné podpory z prostředků SFŽP ČR do výše 200 000 tis. Kč na odstranění povodňových škod na čistírnách odpadních vod a kanalizacích. K 31. 12. 1997 SFŽP ČR k uvedenému účelu poskytl cca 45 000 tis. Kč, a to na základě smluv s příjemci.

II. Okresní úřady, města a obce porušily:

1. zákon ČNR č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), a to ustanovení

§ 5 odst. 2, kde je stanoveno:

„Na konkrétní akce nebo předem stanovené okruhy potřeb se poskytují účelové dotace, a to za podmíněk stanovených zásadami dotační politiky. Mohou být použity jen na určené účely a podléhají ročnímu zúčtování se státním rozpočtem republiky.“

OkÚ Uherské Hradiště ponechal na svém účtu dotaci ve výši 6 000 tis. Kč, která byla určena na výstavbu nájemních bytů v městě Staré Město, neboť pro 11 občanů byla žádána duplicitně. OkÚ tyto finanční prostředky nezúčtoval se státním rozpočtem v roce 1997. Dále obdržel dotaci ve výši 7 000 tis. Kč, která byla určena na odstraňování škod na majetku škol, předškolních a školských zařízení obcí. Částku 100 tis. Kč poskytl na jiný účel, a to na opravu vodovodního potrubí.

Město Staré Město a obec Moravský Písek použily poskytnuté neinvestiční dotace k jinému účelu. Město Staré Město z přidělené dotace ve výši 300 tis. Kč určené na opravu mateřské školy použilo částku cca 60 tis. Kč na opravu základní umělecké školy. Obec Moravský Písek použila dotaci ve výši 600 tis. Kč určenou na adaptaci tří domů pro dočasné ubytování občanů na rekonstrukci ústředního topení v základní škole a na rekonstrukci ubytovny;

dále ustanovení Zásad pro poskytování a čerpání neinvestičních dotací ze státního rozpočtu, vydaných MF ČR pod čj. 112/13 462/1994, kde je v čl. 7 odst. 2 stanoveno:

„Příjemce dotace odpovídá za použití dotace na stanovený účel, za správný způsob účtování, za dodržení termínu čerpání ze státního rozpočtu a správnost vyúčtování dotace se státním rozpočtem.“

Obec Rapotín použila v roce 1997 prostředky z neinvestiční dotace ve výši 600 tis. Kč určené na úhradu 60 % nákladů na obnovu a opravu vodovodu ve vlastnictví obce na úhradu nákladů výstavby nového vodovodu, tj. na investiční akci. Pořízení nového vodovodu nesprávně zaúčtovala do nákladů místo do investičního majetku.

OkÚ Hodonín použil část z přidělené neinvestiční dotace ve výši cca 91 tis. Kč na pořízení velkoobjemového kalového čerpadla včetně příslušenství, tj. na investici;

2. zákon ČNR č. 576/1990 Sb., a to ustanovení**§ 5 odst. 2 (citace viz bod II.1)**

a dále ustanovení Zásad pro poskytování a čerpání prostředků státního rozpočtu pro pořizování investičního majetku, vydaných MF ČR pod čj. 113/1 679/1994, kde je v čl. 2 odst. 4 stanoveno:

„Při pořizování investičního majetku s účastí investičních výdajů státního rozpočtu mohou právnické a fyzické osoby poskytovat zálohy zhotovitelům díla (podle § 546 zák. č. 513/91 Sb., Obchodní zákoník), a to do výše 10 % z objemu investičních výdajů stanovených pro každý rok výstavby. Za tyto zálohy bude

v tomtéž roce provedeno věcné plnění, tj. zúčtování za provedené práce a dodávky (na podkladě zjišťovacích protokolů ap.), vystaven doklad o úhradě jako podklad pro dílčí plnění ve smyslu zák. č. 588/92 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.“

Město Staré Město poskytlo dodavatelům investic v roce 1997 zálohy z investičních dotací ze státního rozpočtu o cca 7 % vyšší, než stanoví uvedené Zásady, tj. o 2 253 tis. Kč více;

3. zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a to ustanovení**§ 54 odst. 1, kde je stanoveno:**

„Stavby, jejich změny a udržovací práce na nich lze provádět jen podle stavebního povolení nebo na základě ohlášení stavebnímu úřadu.“

Obec Rapotín realizovala stavbu dvou montovaných stavebnicových ubytovacích jednotek bez stavebního povolení;

§ 76 odst. 1 téhož zákona, kde je mj. stanoveno:

„Dokončenou stavbu, popřípadě její část schopnou samostatného užívání ... lze užívat jen na základě kolaudačního rozhodnutí.“

Obec Moravský Písek zabezpečila rekonstrukci ubytovny na bytové jednotky pro občany postižené povodněmi. Přestože stavba nebyla do doby ukončení kontroly v březnu roku 1998 ještě zkolaudována, byla již v této době částečně obydlena.

OkÚ a obce nepostupovaly podle stanovených zásad:**4. v Programu státní finanční pomoci záplavami postiženým obcím při zajišťování dočasného ubytování, vydaného MMR dne 6. 8. 1997, je mj. stanoveno:**

„Potřebné finanční prostředky budou formou zálohy převedeny na účet okresního úřadu. Okresní úřad následně na základě smlouvy s obcí poskytne tuto účelově vázanou dotaci na zvláštní účet obce.“

OkÚ Hodonín, OkÚ Uherské Hradiště a OkÚ Šumperk převedly obcím dotace na zajištění dočasného ubytování občanů na jejich běžné účty;

5. v Programu poskytování státních půjček na opravy bytového fondu pro rok 1997 určeného pro obce postižené záplavami je mj. stanoveno:

„Z prostředků státní půjčky bude obci vytvořen účelový fond (dále jen fond), jehož prostředky budou vedeny na samostatném účtu u peněžního ústavu.“

a dále

„Postup pro poskytování úvěrů vlastníkům obytných budov obec upraví podrobněji obecně závaznou vyhláškou.“

OkÚ Šumperk převedl obci Rapotín na samostatný peněžní účet fondu rozvoje bydlení finanční prostředky určené na poskytování půjček na opravy bytového fondu. Obec Rapotín převedla dne 19. 12. 1997 část poskytnuté dotace ve výši 12 400 tis. Kč na svůj běžný účet.

Obec Rapotín v roce 1997 poskytla z této dotace čtyřem žadatelům půjčky v celkové výši 1 030 tis. Kč. Tyto půjčky poskytla v rozporu s vyhláškou obce, v níž je mj. stanoveno, že: „Žadatelem o úvěr může být fyzická nebo právnická osoba, která je vlastníkem obytné budovy nebo bytu na území obce Rapotín. K žádosti doloží vyjádření stavebního úřadu nebo znalecký posudek o poškození budovy (bytu) záplavou a o předpokládané ceně opravy“. Příjemci půjčky nedoložili vyjádření stavebního úřadu nebo znalecký posudek o poškození budovy a předpokládanou cenu oprav;

6. v Programu podpory výstavby nájemních bytů pro občany postižené záplavami v roce 1997 je mj. stanoveno:

„Nový dotovaný nájemní byt bude sloužit k řešení situace občanů (domácností), kteří v důsledku záplav přišli o své dosavadní bydlení - tj. vlastníků nebo nájemců rodinného domu nebo bytu, na který bylo vydáno pravomocné rozhodnutí o odstranění stavby nebo potvrzení o zničení či odplavení objektu; ...“

Obec Moravský Písek ubytovala v objektu, který byl rekonstruován na bytové jednotky pro občany postižené povodněmi, 4 občany, u nichž v době kontroly nebylo doloženo, že v důsledku povodní přišli o své dosavadní bydlení nebo byli vlastníky domu nebo bytu, na který bylo vydáno pravomocné rozhodnutí o odstranění stavby;

7. v Programu podpory výstavby nájemních bytů pro občany postižené záplavami v roce 1997 je v části A. - Základní podmínky pro poskytnutí investiční dotace - v bodě 5 stanoveno jako podmínka pro přidělení dotace předložit:

„Potvrzení stavebního úřadu týkající se odstraňovaného objektu, v němž měl budoucí nájemce dotovaného bytu své trvalé bydliště ke dni 4. 7. 1997.“

Město Ostrava nedoložilo v jednom případě k žádosti o poskytnutí dotace rozhodnutí o odstranění stavby a ve dvou případech požádalo o poskytnutí dotace na výstavbu dvou bytů jako náhradu za povodněmi zničené byty, které však nebyly ke dni 4. 7. 1997 trvale obydleny.

Vyhodnocení

Kontrola byla zaměřena na státní finanční prostředky poskytnuté v roce 1997 do rozpočtů okresních úřadů, měst a obcí na odstranění následků povodní.

Kontrola měla také za cíl zjistit celkový systém a postup v poskytování státních finančních podpor od správců rozpočtových kapitol až ke konečným příjemcům a na základě zjištěných poznatků připravit kontrolu ob-

dobného zaměření v širším rozsahu kontrolovaných osob, která postihne státní finanční prostředky poskytnuté rovněž v roce 1998.

Obce, města a OkÚ postižené povodněmi a sesuvy půdy vyčíslily celkový rozsah škod na nemovitém a movitém majetku v příslušné lokalitě na jednotlivých formulářích MF v členění podle vlastnictví (státu, obcí, podnikatelských subjektů, občanů a ostatních subjektů) a podle druhu (např. bytové domy, rodinné domy, rekreační a zahrádkářské objekty, mosty, pozemní komunikace atd.).

Takto vyčíslené rozsahy škod byly předloženy na MF a sloužily jako podklad pro rozhodování o uvolnění finančních prostředků k odstranění následků povodní.

Např. v okrese Šumperk byly vyčísleny škody na rodinných domech zcela zničených a určených k demolicí ve výši cca 50 mil. Kč, na poškozených bytových domech ve výši cca 62 mil. Kč a na rodinných domech ve výši cca 137 mil. Kč. V okrese Hodonín byly vyčísleny škody na rodinných domech zcela zničených a určených k demolicí ve výši cca 45 mil. Kč a na poškozených rodinných domech ve výši cca 83 mil. Kč.

Provedená kontrola neprokázala, až na některé případy, že poskytnuté dotace použili koneční příjemci k jiným než stanoveným účelům. Zjištěné nedostatky převážně spočívají v nedodržení některých podmínek a postupů stanovených pro poskytování dotací. Např. v oblasti dotací do bytové výstavby rozhodlo MMR o přidělení dotací žadatelům bez příslušných stanovených dokladů (zejména bez potvrzení, že dům nebo byt byl zničen povodní a byl nebo bude demolován, a dále potvrzení o trvalém bydlišti občanů v povodni zničeném domě nebo bytě, na který byla poskytnuta postiženému občanovi nebo obci finanční výpomoc).

Některá platná ustanovení, zejména v programech vyhlášených v oblasti bydlení, nespécifikovala přesně podmínky a zásady pro přiznání dotací, takže při kontrole nebylo možno zjištěné skutečnosti jednoznačně vyhodnotit. Např. v programu podpory výstavby nájemních bytů bylo poskytnutí dotace vázáno na podmínku, že „v novém nájemním bytě bude bydlet občan (domácnost), který přišel v důsledku záplav o své dosavadní bydlení“. Při kontrole byly zjištěny případy, kdy např. obec požádala prostřednictvím OkÚ na základě jednoho demoličního výměru o poskytnutí dotace na výstavbu tří nájemních bytů s odůvodněním, že v objektu bydlely tři generace (rodiny) nebo nájemník a podnájemník. Přístup jednotlivých OkÚ požadujících uvedený druh dotace nebyl jednotný. MMR k této záležitosti nestanovilo jednoznačný výklad a např. k požadavku OkÚ Jeseník o výklad tohoto ustanovení sdělilo, že nelze vyloučit poskytnutí dotace na výstavbu více bytů na základě předložení jednoho demoličního výměru.

Dále např. nařízení vlády č. 190/1997 Sb. váže poskytnutí příspěvku 150 tis. Kč a úhradu nákladů na odstranění demolované stavby na předložení kolaudačního rozhodnutí v případě, že v odstraňovaném objektu bylo více bytů. Toto ustanovení ani jiná část tohoto nařízení

nebere v úvahu, že povodněmi byla postižena především stará bytová zástavba, takže předložení kolaudačního výměru zde nebylo možné.

V programech podpory v oblasti bydlení jsou v souvislosti se stanovenými podmínkami pro přidělení dotací používány některé pojmy, u nichž není proveden jednoznačný výklad, jako např. „dosavadní bydlení“ nebo „přímo občan (domácnost), který přišel v důsledku záplav o své dosavadní bydlení“. Novelizované nařízení vlády č. 190/1997 Sb. v podmínkách poskytnutí dotace užívá termín „dům nebo byt užívaný k trvalému bydlení“, aniž je tento blíže specifikován.

Podmínkou pro poskytnutí nenávratného příspěvku vlastníkům povodně zničeného domu nebo bytu ve výši 150 tis. Kč za jeden zničený byt a pro poskytnutí návratné půjčky až do výše 850 tis. Kč je podle nařízení vlády č. 190/1997 Sb. předložení „pravomocného rozhodnutí o odstranění stavby s potvrzením stavebního úřadu, že rozhodnutí bylo vydáno v důsledku poškození stavby povodní, popř. potvrzením stavebního úřadu, že stavba byla v souvislosti s povodně zničena nebo v rámci záchranných prací odstraněna“ bez specifikace formy vydaného rozhodnutí. Podle ustanovení § 88 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), vydává stavební úřad rozhodnutí o odstranění stavby formou nařízení /§ 88 odst. 1 písm. a)/ nebo příkazem /§ 91/ a vlastník je povinen stavbu odstranit, a pokud tak neučiní, stavební úřad přistoupí k nucenému výkonu rozhodnutí. V dalších případech vydává stavební úřad rozhodnutí formou povolení /§ 88 odst. 2/ na základě žádosti vlastníka. V těchto případech je vlastníkovi dána pouze možnost ve stanoveném termínu stavbu odstranit bez následného nuceného výkonu.

Byly zjištěny případy, kdy vlastník obdržel příspěvek 150 tis. Kč na základě vydaného rozhodnutí o odstranění stavby formou *p o v o l e n í*, tj. na základě žádosti vlastníka s termínem odstranění např. až do 31. 12. 1998. Nelze tedy zaručit, že majitel rodinného domku stavbu v určeném termínu skutečně odstraní.

Z uvedeného důvodu doporučujeme zvážit možnost upřesnění postupu např. tím, že rozhodnutí o odstranění povodně zničeného bytového objektu nebo bytu by příslušné stavební úřady vydávaly výhradně formou *n a ř í z e n í* podle § 88 odst. 1 písm. a) nebo příkazem podle § 91 zákona č. 50/1976 Sb. .

Tímto postupem by se současně zamezilo případnému dodatečnému vymáhání neoprávněně čerpaného příspěvku.

V rámci kontroly byly zjištěny případy, kdy zadavatel veřejné zakázky použil ustanovení § 50 odst. 1 písm. a) zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, tj. učinil písemnou výzvu jednomu zájemci o veřejnou zakázku k podání nabídky, neboť se jednalo o naléhavou potřebu z důvodů přírodní katastrofy. V řadě případů však kontrolované osoby nepostupovaly podle tohoto ustanovení tím, že nedodržely podmínku písemné výzvy anebo výzvu písemně nepotvrdily do tří dnů v těch případech, kdy byla učiněna telefonicky, jak ukládá ustanovení § 68 odst. 3 uvedeného zákona. V těchto případech kontrolované osoby namítaly, že v povodňové situaci nebylo technicky možné tyto podmínky dodržet. Takovéto případy byly zjištěny a popsány v kontrolních protokolech u měst Olomouc, Police n. Metují a Staré Město. Bylo by vhodné uzákonit rozšíření počtu dnů pro písemné potvrzení.